

ЗАТВЕРДЖЕНО

Ректор Національного університету

«Одеська морська академія»

Голова приймальної комісії - докт.техн.наук,

професор _____ М.В. Міюсов

_____ 2018

**ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ЕКЗАМЕНУ (ІСПИТУ)
З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
«ОДЕСЬКА МОРСЬКА АКАДЕМІЯ»**

Програма вступного іспиту з української мови

1. Фонетика. Графіка

Фонетика як розділ мовознавчої науки про звуковий склад мови. Голосні й приголосні звуки. Позначення звуків мовлення на письмі. Алфавіт. Співвідношення звуків і букв. Наголос. Спрощення в групах приголосних. Найпоширеніші випадки чергування голосних і приголосних звуків. Чергування у-в, і-й.

2. Лексикологія. Фразеологія

Лексикологія як учення про слово. Лексичне значення слова. Пряме та переносне значення слова. Омоніми. Синоніми. Антоніми. Лексика української мови за походженням. Власне українська лексика. Лексичні запозичення з інших мов. Загальнонавчальні слова. Терміни. Поняття про стійкі сполуки слів і вирази. Фразеологізми.

3. Будова слова. Словотвір. *Основа слова і закінчення. Значущі частини слова: корінь, префікс, суфікс, закінчення. Основні способи словотворення в українській мові: префіксальний, префіксально-суфіксальний, суфіксальний, безсуфіксальний, складання слів або основ, перехід з однієї частини мови в іншу. Основні способи творення іменників, прикметників, дієслів, прислівників. Складні слова. Способи їх творення.*

4. Морфологія.

4.1. Іменник

Морфологія як розділ мовознавчої науки про частини мови. Іменник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Іменники власні та загальні. Рід іменників. Число іменників. Відмінки іменників. Відміни іменників: перша, друга, третя, четверта. Особливості вживання та написання відмінкових форм. Невідмінювані іменники в українській мові.

4.2. Прикметник

Прикметник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди прикметників за значенням: якісні, відносні, присвійні. Ступені порівняння якісних прикметників: вищий і найвищий, способи їх творення (проста й складена форма). Зміни приголосних при творенні ступенів порівняння прикметників. Особливості відмінювання прикметників (тверда й м'яка групи).

4.3. Числівник

Числівник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди числівників за значенням: кількісні (на позначення цілих чисел, дробові, збірні) й порядкові.

Групи числівників за будовою: прості й складені. Типи відмінювання кількісних числівників:

1) *один, одна*; 2) *два, три, чотири*; 3) *від п'яти до двадцяти, тридцять, п'ятдесят – вісімдесят*; 4) *сорок, дев'яносто, сто*; 5) *двісті – дев'ятсот*; 6) *нуль, тисяча, мільйон, мільярд*; 7) *збірні*, 8) *дробові*.

Порядкові числівники, особливості їх відмінювання. Особливості правопису числівників.

4.4. Займенник

Займенник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди займенників за значенням: особові, зворотний, присвійні, вказівні, означальні, питальні, відносні, неозначені, заперечні. Особливості їх відмінювання. Творення й правопис неозначених і заперечних займенників.

4.5. Дієслово та дієслівні форми

Дієслово як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Форми дієслова: дієвідмінюванні, відмінювані (дієприкметник) і незмінні (інфінітив, дієприслівник, форми *на-но, -то*). Безособові дієслова. Види дієслів: доконаний і недоконаний. Творення видових форм. Часи дієслова: минулий, теперішній, майбутній. Способи дієслова: дійсний, умовний, наказовий. Творення форм умовного та наказового способів дієслів. Словозміна дієслів I та II дієвідміни.

Дієприкметник як особлива форма дієслова: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Активні та пасивні дієприкметники. Творення активних і пасивних дієприкметників теперішнього й минулого часу. Відмінювання дієприкметників. Дієприкметниковий зворот. Безособові форми *на-но, -то*.

Дієприслівник як особлива форма дієслова: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Дієприслівники доконаного й недоконаного виду, їх творення. Дієприслівниковий зворот.

4.6. Прислівник

Прислівник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди прислівників за значенням. Ступені порівняння прислівників: вищий і найвищий. Зміни приголосних при творенні прислівників вищого та найвищого ступенів. Правопис прислівників на **-о**, **-е**, утворених від прикметників і дієприкметників. Написання разом, окремо й через дефіс прислівників і сполучень прислівникового типу.

4.7. Службові частини мови

Прийменник як службова частина мови. Групи прийменників за будовою: прості, складні й складені. Правопис прийменників.

Сполучник як службова частина мови. Групи сполучників за значенням і синтаксичною роллю: **сурядні** (єднальні, протиставні, розділові) й **підрядні** (часові, причинові, умовні, способу дії, мети, допустові, порівняльні, з'ясувальні, наслідкові). Групи сполучників за вживанням (одиничні, парні, повторювані) та за будовою (прості, складні, складені). Правопис сполучників.

Частка як службова частина мови. Групи часток за значенням і вживанням: формотворчі, словотворчі, модальні. Правопис часток.

5. Синтаксис

5.1. Словосполучення

Завдання синтаксису. Словосполучення й речення як основні одиниці синтаксису. Підрядний і сурядний зв'язок між словами й частинами складного речення. Головне й залежне слово в словосполученні. Типи словосполучень за морфологічним вираженням головного слова.

5.2. Речення

Речення як основна синтаксична одиниця. Граматична основа речення. Порядок слів у реченні. Види речень у сучасній українській мові: **за метою висловлювання** (розповідні, питальні й спонукальні); **за емоційним забарвленням** (окличні й неокличні); **за будовою** (прості й складні); **за складом граматичної основи** (двоскладні й односкладні); **за наявністю або відсутністю другорядних членів** (непоширені й поширені); **за наявністю необхідних членів речення** (повні й неповні); **за наявністю або відсутністю ускладнювальних засобів** (однорідних членів речення, вставних слів, словосполучень, речень, відокремлених членів речення, звертання)

5.2.1. Просте двоскладне речення

Підмет і присудок як головні члени двоскладного речення. Особливості узгодження присудка з підметом. Способи вираження підмета. Типи присудків: простий і складений (іменний і дієслівний). Способи їх вираження.

5.2.2. Другорядні члени речення у двоскладному й односкладному реченні.

Означення узгоджене й неузгоджене. Прикладка як різновид означення. Додаток. Типи обставин за значенням. Способи вираження означень, додатків, обставин. Порівняльний зворот. Функції порівняльного звороту в реченні (обставини способу дії, присудок)

5.2.3. Односкладні речення

Граматична основа односкладного речення. Типи односкладних речень за способом вираження та значенням головного члена: односкладні речення з головним членом у формі присудка (**означено-особові, неозначено-особові, узагальнено особові, безособові**) та односкладні речення з головним членом у формі підмета (**називні**). Способи вираження головних членів односкладних речень. Розділові знаки в односкладному реченні.

5.2.4. Просте ускладнене речення

Речення з однорідними членами. Узагальнювальні слова в реченнях з однорідними членами. Речення зі звертанням. Речення зі вставним словом, словосполученням, реченнями, їх значення. Речення з відокремленими членами. Відокремлені означення, прикладки. Відокремлені додатки, обставини. Відокремлені уточнювальні члени речення. Розділові знаки в реченнях з однорідними членами.

5.2.5. Складне речення.

Ознаки складного речення. Засоби зв'язку простих речень у складному:

- 1) інтонація й сполучники або сполучні слова;
- 2) інтонація.

Типи складних речень за способом зв'язку їх частин: **сполучникові й безсполучникові**. Сурядний і підрядний зв'язок між частинами складного речення.

5.2.5.1. Складносурядне речення

Єднальні, протиставні та розділові сполучники в складносурядному реченні. Смислові зв'язки між частинами складносурядного речення.

5.2.5.2. Складнопідрядне речення

Складепідрядне речення, його будова. Головне й підрядне речення. Підрядні сполучники й сполучні слова як засоби зв'язку у складнопідрядному реченні. Основні види підрядних речень: **означальні, з'ясувальні, обставинні** (місця, часу, способу дії та ступеня, порівняльні, причини, наслідкові, мети, умовні, допустові). Складнопідрядне речення з кількома підрядними, їх типи за характером зв'язку між частинами:

- 1) складнопідрядні речення з послідовною підрядністю;
- 2) складнопідрядні речення з однорідною підрядністю;
- 3) складнопідрядні речення з неоднорідною підрядністю.

5.2.5.3. Безсполучникове складне речення

Типи безсполучникових складних речень за характером смислових відношень між складовими частинами-реченнями:

- 1) з однорідними частинами-реченнями (рівноправними);
- 2) з неоднорідними частинами (пояснюваною і пояснювальною).

Розділові знаки в безсполучниковому складному реченні.

5.2.5.4. Складні речення з різними видами сполучникового й безсполучникового зв'язку

Складні речення з різними видами сполучникового й безсполучникового зв'язку

5.3. Способи відтворення чужого мовлення

Пряма й непряма мова. Речення з прямою мовою. Слова автора. Заміна прямої мови непрямою. Цитата як різновид прямої мов. Діалог.

6. Стилїстика

Стилї мовлення (офіційно-діловий, науковий, художній, публіцистичний, розмовний), їх основні ознаки й функції.

7. Орфографія

Спрощення в групах приголосних. Правила вживання м'якого знака. Правила вживання апострофа. Правопис префіксів і суфіксів. Правопис великої літери. Лапки у власних назвах. Написання слів іношомовного походження. Написання складних слів разом і через дефіс. Правопис складноскорочених слів. Написання чоловічих і жіночих імен по батькові й прізвищ. Правопис відмінкових закінчень іменників, прикметників. Правопис **н** та **nn** у прикметниках і дієприкметниках, **не** з різними частинами мови.

8. Мова, мовлення, спілкування

Види мовленнєвої діяльності; монологічне й діалогічне мовлення; усне й писемне мовлення. Вимоги до мовлення (змістовність, логічна послідовність, точність, виразність, доречність, правильність). Основні ознаки тексту: зв'язність, комунікативність, чітка структура, інформативність. Зміст і будова тексту, поділ тексту на абзаци. Способи зв'язку речень у тексті. Класифікація текстів за сферою використання, метою, структурними особливостями (тексти різних стилів, типів, жанрів мовлення). Види наукових текстів: **опис, розповідь, міркування**.

Програма вступного екзамену з української літератури

1. Давня українська література

«Слово про похід Ігорів»

«Повість минулих літ» (уривки про заснування Києва, про помсту княгині Ольги, про напад хозарів).

Григорій Сковорода. «*De libertate*», «Всякому місту – звичай і права», «Бджола та Шершень», афоризми

2. Література наприкінці XVIII – XIX ст.

Іван Котляревський. «Енеїда», «Наталка Полтавка»

Г. Квітка-Основ'яненко. «Маруся»

Тарас Шевченко. «До Основ'яненка», «Катерина», «Гайдамаки», «Кавказ», «Сон» («У всякого своя доля»), «І мертвим, і живим, і ненародженим...», «Заповіт», «Мені однаково»

Пантелеймон Куліш. «Чорна рада»

Марко Вовчок. «Максим Гримач»

Іван Нечуй-Левицький. «Кайдашева сім'я»

Панас Мирний. «Хіба ревуть воли, як ясла повні?»

Іван Карпенко-Карий. «Мартин Боруля»

Іван Франко. «Гімн», «Чому являєшся мені у сні», «Мойсей»

3. Література ХХ ст.

Михайло Коцюбинський. «Тіні забутих предків», «Intermezzo»

Ольга Кобилянська. «Земля»

Василь Стефаник. «Камінний хрест»

Леся Українка. «Contra spem spero!», «Лісова пісня»

Микола Вороний. «Блакитна панна»

Олександр Олесь. «Чари ночі», «О слово рідне! Орле скутий!...»

Володимир Винниченко. «Момент»

Павло Тичина. «О, панно Інно...», «Арфами, арфами...», «Ви знаєте, як липа шелестить...»

Максим Рильський. «Молюсь і вірю. Вітер грає...»

Микола Хвильовий. «Я (Романтика)»

Юрій Яновський. «Подвійне коло», «Шаланда в морі»

Володимир Сосюра. «Любіть Україну!»

Валер'ян Підмогильний. «Місто»

Остан Вишня. «Моя автобіографія», «Сом»

Микола Куліш. «Мина Мазайло»

Богдан-Ігор Антонич. «Різдво»

Олександр Довженко. «Україна в огні», «Зачарована Десна»

Андрій Малишко. «Пісня про рушник»

Василь Симоненко. «Лебеді материнства»

Олесь Гончар. «За мить щастя»

Григій Тютюнник. «Три зозулі з поклоном»

Василь Стус. «Як добре те, що смерті не боюсь я », «О землі втрачена, явився!...»

Іван Драч. «Балада про соняшник»

Ліна Костенко. «Страшні слова, коли вони мовчать», «Українське альфреско», «Маруся Чурай»

4. Сучасний літературний процес

Загальний огляд, основні тенденції.

Утворення АУП (Асоціації українських письменників).

Постмодернізм як один із художніх напрямів мистецтва 1990-их років, його риси.

Голова предметно-екзаменаційної комісії

з української мови та літератури

(російської мови та літератури)

канд. пед.наук

І.Л. Фоміна